

Sygn. akt I C 185/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Ligoń-Krawczyk

Protokolant:sekr. sądowy Katarzyna Maciaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2019 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M. i L. M.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od E. M. i L. M. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 5.417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście i 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 lutego 2018 roku E. M. i L. M. wnieśli przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zasądzenie solidarnie na rzecz powodów kwoty 116 913,25 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości i opłaty skarbowej w kwocie 68 zł.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarli z (...) Bank S.A. umowę kredytu hipotecznego na podstawie, której został im udzielony kredyt w PLN w kwocie 328 333,20 zł, stanowiący równowartość kwoty 165 507,20 CHF, na refinansowanie kredytu mieszkaniowego udzielonego przez (...) S.A. oraz na finansowanie kosztów okołokredytowych. Dochodzone przez powodów roszczenie stanowi sumę kwot nienależnie pobranych od powodów tytułem spłaty kredytu, a także składek na ubezpieczenia zawarte i określone w umowie. Powodowie zarzucają, że postanowienia umowy zawarte w § 10 ust. 4 i 12 ust. 5 są niedozwolonymi klauzulami umownymi, zaś istota ich abuzywności sprowadza się do odesłania do wewnętrznej tabeli kursowej banku. Strona powodowa wskazała, że kwota nienależnego świadczenia pobranego od nich przez bank wynosi 105 890,20 zł. Bank pobrać miał również od powodów kwotę 11 023,05 zł tytułem składek na ubezpieczenia, na którą złożyły się: prowizja tytułem ubezpieczenia spłaty kredytu – 656,67 zł, składki ubezpieczeniowe (Pakiet Bezpieczna Spłata) – 9 178,67 zł oraz składek tytułem ubezpieczenia na życie – 1 187,79 zł. W ocenie powodów również postanowienia umowy dotyczące ubezpieczenia powodów i zabezpieczenia spłaty kredytu są niedozwolonymi klauzulami umownymi (pozew k. 3-57).

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 maja 2018 roku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości, zarówno co do zasady, jak i wysokości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana podniosła na wstępie zarzut nieudowodnienia roszczenia, jak i jego wysokości. Wskazała także na brak podstaw do solidarnego zasądzenia żądanej kwoty. Bank zwrócił ponadto uwagę na fakt, iż strona powodowa poprzestaje na ogólnikowych wywodach prawnych, z których wywodzi tezę o rzekomej abuzywności zakwestionowanych postanowień umownych. Poza wielokrotnym powtórzeniem zarzutu o hipotetycznej dowolności banku w kształtowaniu kursów walut we własnej tabeli kursowej, powodowie w ocenie pozwanego nie powołują żadnych dowodów na okoliczność przesłanek wynikających z art. 385¹ § 1 k.c. Brak jest zatem zdaniem pozwanego banku podstaw, aby uznać umowę kredytu zawartą z powodami za nieważną, czy też nieodpowiadającą jej istocie. (odpowiedź na pozew k. 135-176v).

Powodowie, w replice na odpowiedź na pozew z dnia 11 czerwca 2018 roku, podejmując polemikę z twierdzeniami strony pozwanej zaprezentowanym w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew, podtrzymali stanowisko zaprezentowane w pozwie (replika na odpowiedź na pozew k. 395-431).

Pozwany w piśmie przygotowawczym z dnia 17 lipca 2018 roku, stanowiącym odpowiedź na replikę powodów podtrzymał wnioski, twierdzenia i zarzuty podniesione w odpowiedzi na pozew (pismo procesowe k. 446-452v).

Do zamknięcia rozprawy strony nie zmieniały swoich stanowisk w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. M. i L. M. zawarli w dniu 26 marca 2007 roku z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę kredytu mieszkaniowego (...). Kredyt zawarty został w złotych polskich, na kwotę 302 500 zł (niekwestionowane, nadto **dowód:** umowa kredytu mieszkaniowego k. 224-228).

E. M. posiadała otwarty w (...) Banku S.A. z siedzibą w W. rachunek bankowy, z którego opłacała składki ZUS. Pracownicy banku przedstawili powodom możliwość zawarcia umowy o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem franka szwajcarskiego na refinansowanie kredytu zaciągniętego w (...) S.A., który to kredyt byłby dla powodów korzystniejszy. E. M. i L. M. na podstawie przedstawionych informacji ocenili, że kredyt w CHF jest dla nich korzystny, dlatego też podjęli decyzję o zaciągnięciu rzeczzonego zobowiązania finansowego waloryzowanego do franka szwajcarskiego (**dowód:** przesłuchanie powódki E. M. protokół k. 518-520 - 00:02:03-00:37:15, przesłuchanie powoda L. M. k. 520-520v – 00:37:15-00:48:36).

W dacie wnioskowania o udzielenie kredytu w (...) Banku S.A. E. M. posiadała wykształcenie średnie. Zatrudniona była na stanowisku (...), jak również wykonywała w tym zakresie działalność gospodarczą. Małżonek powódki L. M. posiadał wykształcenie średnie, pełnił służbę w (...). Powodowie byli dysponentami zaciągniętego kredytu hipotecznego w kwocie 302 500 zł (aktualna kwota zadłużenia wynosiła 300 293 zł, zaś miesięczna rata 2 134 zł), nadto L. M. korzystał z dwóch kredytów konsumenckich w kwotach po 3 500 zł, natomiast powódka z linii kredytowej firmowej z limitem 2 000 zł (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 198-201, zaświadczenie o zatrudnieniu k. 202, zaświadczenie o numerze identyfikacyjnym REGON k. 203 i 204).

Wnioskiem datowanym na dzień 17 lipca 2008 roku wypełnionym w siedzibie banku, przy udziale pracownika pozwanego, E. M. i L. M. zwrócili się do (...) Banku S.A. o udzielenie kredytu hipotecznego (...)Walutowy na refinansowanie kredytu hipotecznego zaciągniętego w (...) Banku (...) oraz finansowanie opłat okołokredytowych. Powodowie wniesli o udzielenie kredytu w maksymalnie możliwej kwocie w złotych polskich, którego walutą waloryzacji byłby frank szwajcarski, na okres 288 miesięcy, natomiast spłata rat następować miała w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Jako proponowane zabezpieczenie kredytu powodowie wskazali hipotekę na nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) oraz pakietem ubezpieczenia bezpieczna spłata ((...)). Powodowie we wniosku o kredyt złożyli oświadczenia o objęciu ochroną ubezpieczeniową nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych dla kredytobiorców (...), oświadczenie do ubezpieczenia pomostowego oraz oświadczenia o przystąpieniu do umowy ubezpieczenia spłaty rat kredytu dla kredytobiorców i pożyczkobiorców (...)- (...) Banku S.A. i przystąpieniu do grupowej umowy ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy dla kredytobiorców (...) Banku

S.A. (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 198-201, przesłuchanie powódki E. M. protokół k. 518-520 - 00:02:03-00:37:15, przesłuchanie powoda L. M. k. 520-520v - 00:37:15-00:48:36).

Szacowana maksymalna kwota kredytu możliwego do uzyskania przez powodów wynosiła 388 644,06 zł (**dowód:** kalkulator kredytowy k. 205-206v).

Decyzją kredytową z dnia 14 sierpnia 2008 roku bank zdecydował się udzielić powodom kredytu na refinansowanie kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny udzielonego na podstawie umowy z dnia 26 marca 2007 roku przez (...) S.A. oraz finansowanie kosztów okołokredytowych (w tym pierwszej składki ubezpieczenia (...)) w kwocie 328 333,20 zł waloryzowanej do franka szwajcarskiego (CHF), która to kwota na koniec dnia 13 sierpnia 2008 roku, według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A., wynosiła 165 507,20 CHF. Umowa zgodnie z decyzją miałaby zostać zawarta na okres 288 miesięcy, natomiast kredyt spłacany miał być w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Prowizja za udzielenie kredytu stosownie do postanowień decyzji wynosiła 2% kwoty kredytu tj. 6 566,66 zł. Opłata z tytułu ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) S.A. wynosiła 0,20% kwoty kredytu tj. 656,67 zł. Składka miesięczna tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wynosiła 0,0065% wartości nieruchomości. Składka miesięczna tytułem grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy wynosiła 0,0417% kwoty bieżącego zadłużenia i płatna była w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty poszczególnych rat, jeżeli kredytobiorca przystąpiłby do ubezpieczenia. Składka tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku wynosiła jednorazowo, z góry za okres pierwszych dwóch lat 1,4% od łącznej kwoty kredytu (płatna w dniu uruchomienia kredytu), miesięcznie z góry po dwóch latach 4% miesięcznej kwoty raty kredytu, płatna w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo odsetkowych. Kredytobiorcom przyznano prawo do wypowiedzenia umowy ubezpieczenia zgodnie z warunkami ubezpieczenia. Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,58%, marża banku wynosiła 0,80%. W okresie ubezpieczenia pomostowego kredytu z tytułu refinansowania składki na ubezpieczenie pomostowe, oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,5 p.p. i wynosiło 5,08%. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,5 p.p. następować miało od daty spłaty najbliższej raty. W przypadku rezygnacji z ubezpieczenia spłaty raty kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku marża oprocentowania kredytu zostaje zwiększona o 0,20 p.p. Zgodnie z decyzją prawnym zabezpieczeniem kredytu miałyby zostać hipoteka kaucyjna do kwoty 492 499,80 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), przelew praw z tytułu umowy grupowego ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku. Prawnym zabezpieczeniem kredytu na okres przejściowy, do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki, miało być ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) na okres przejściowy (**dowód:** decyzja kredytowa k. 209-210).

W dniu 29 sierpnia 2008 roku powodowie pisemnie oświadczyli, że: wyrażają zgodę na objęcie ich ochroną ubezpieczeniową na warunkach określonych w grupowej umowie ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy; zapoznali się z OWU oraz otrzymali jeden egzemplarz tych warunków; upoważnili (...) Bank S.A. do pobierania środków z ich rachunku przeznaczonych na pokrycie składki ubezpieczeniowej; oraz upoważnili (...) Bank S.A. do otrzymania świadczenia z tytułu grupowego ubezpieczenia na życie oraz świadczenia z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, należnego na podstawie umowy ubezpieczenia (**dowód:** oświadczenie k. 207).

Powodowie złożyli do banku oświadczenie, w którym wyrazili zgodę na objęcie ich ochroną ubezpieczeniową na warunkach określonych w grupowej umowie ubezpieczenia spłaty raty kredytu w zakresie poważnego zachowania, operacji chirurgicznych, pobytu w szpitalu w wyniku choroby lub nieszczęśliwego wypadku, w przypadku przyznania kredytu hipotecznego w (...). E. M. i L. M. oświadczyli, że otrzymali i akceptują tekst Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Spłaty Raty Kredytu, upoważnili bank do pobrania z ich rachunku środków na pokrycie składki ubezpieczeniowej, wyznaczyli (...) Bank do odbioru świadczeń z tytułu umowy (**dowód:** oświadczenie k. 208).

W dniu 20 sierpnia 2008 roku E. M. i L. M. zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę pożyczki nr (...) na refinansowanie kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny udzielonego na podstawie umowy z dnia 26 marca

2007 roku przez (...) S.A. oraz finansowanie kosztów okołokredytowych (w tym pierwszej składki ubezpieczenia (...)) (§ 1 ust. 1 pkt. 1-2). Strony w umowie kwotę pożyczki określili na 328 333,20 zł (§ 1 ust. 2) którą poddały waloryzacji do CHF (§ 1 ust. 2), która to kwota na koniec dnia 13 sierpnia 2008 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 165 507,20 CHF (§ 1 ust. 3A). Kredyt udzielony został na 288 miesięcy (§ 1 ust. 4), zaś jego spłata następować miała w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5). Prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 0% kwoty kredytu (§ 1 ust. 7). Zgodnie z umową opłata z tytułu ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) S.A. wynosiła 0,20% kwoty kredytu tj. 656,67 zł (§ 1 ust. 7A). Składka miesięczna tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wynosiła 0,0065% wartości nieruchomości. Kredytobiorca miał prawo ubezpieczyć nieruchomość u innego ubezpieczyciela niż wskazany w umowie ubezpieczenia, jak również wypowiedzieć umowę (§ 1 ust. 7B). Składka miesięczna tytułem grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy wynosiła 0,0417% kwoty bieżącego zadłużenia i płatna była w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty poszczególnych rat, jeżeli kredytobiorca przystąpiłby do ubezpieczenia. Kredytobiorca miał prawo do wypowiedzenia umowy ubezpieczenia (§ 1 ust. 7C). Składka tytułem ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku wynosiła jednorazowo, z góry za okres pierwszych dwóch lat 1,4% od łącznej kwoty kredytu (płatana w dniu uruchomienia kredytu), miesięcznie z góry po dwóch latach 4% miesięcznej kwoty raty kredytu, płatna w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo odsetkowych. Kredytobiorcom przyznano prawo do wypowiedzenia umowy ubezpieczenia zgodnie z warunkami ubezpieczenia (§ 1 ust. 7D). Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,58%, marża banku wynosiła 0,80%. W okresie ubezpieczenia pomostowego kredytu z tytułu refinansowania składki na ubezpieczenie pomostowe, oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,5 p.p. i wynosiło 5,08%. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowanie kredytu o 1,5 p.p. następować miało od daty spłaty najbliższej raty. W przypadku rezygnacji z ubezpieczenia spłaty raty kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku marża oprocentowania kredytu zostaje zwiększona o 0,20 p.p. (§ 1 ust. 8). Zgodnie z umową prawnym zabezpieczeniem kredytu ustanowiono: hipotekę kaucyjną do kwoty 492 499,80 zł na nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) (§ 3 ust. 1), przelew praw z tytułu umowy grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej trwałej niezdolności do pracy, jeżeli kredytobiorca przystąpił do umowy ubezpieczenia (§ 3 ust. 4) oraz przelew praw z tytułu umowy grupowego ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku (§ 3 ust. 5). Prawnym zabezpieczeniem kredytu na okres przejściowy, do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki, miało być ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) na okres przejściowy (§ 3 ust. 6). Zgodnie z umową kredyt miał być spłacany na podstawie nieodwołanego przez czas trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu z rachunku określonego w umowie (§ 6 ust. 1). Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie (§ 10 ust. 1). Harmonogram spłat kredytu stanowił załącznik do umowy i był jej integralną częścią. Doręczany był kredytobiorcom listem poleconym w terminie 14 dni i sporządzony w walucie CHF (§ 10 ust. 2). Raty kapitałowo-odsetkowe płatne były w dniu 28 każdego miesiąca, z tym, że pierwsza rata kapitałowo-odsetkowa płatna była po co najmniej 28 dniach od uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 61 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 10 ust. 3). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane były w złotych polskich po uprzednim przeliczeniu ich według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 4). Spłaty rat kapitału i odsetek kredytu kredytobiorca stosownie do postanowień umowy miał dokonywać na rachunek kredytowy kredytobiorcy określony w umowie prowadzony w (...) poprzez wpłatę gotówki lub przelew środków (§ 11A ust. 1). Za dzień spłaty uznaje się dzień wpływu środków na rachunek kredytowy (...) (§ 11A ust. 3). Termin jest zachowany jeśli w dniu spłaty raty wynikającym z harmonogramu spłat nastąpi uznanie rachunku kredytowego pełną kwotą raty kredytu i odsetek (§ 11A ust. 4). Kredytobiorca zleca i upoważnia bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku (...) określonego w umowie, zaś zlecenie miało charakter nieodwołalny o wygasła po całkowitym rozliczeniu kredytu (§ 11B ust. 1). Kredytobiorca zobowiązał się do zapewnienia na rachunku, w terminach zawartych w harmonogramie spłat, środków odpowiadających wysokości wymagalnej raty kapitału i odsetek. W § 29 umowy kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązujących w banku oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu. Ponadto oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielenia kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym

w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują, są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (**dowód:** umowa kredytu k. 211-214v, harmonogram k. 218-223).

Powodowie zapoznali się z treścią umowy kredytu przed jej podpisaniem. Nie mieli zastrzeżeń co do jej treści (**dowód:** przesłuchanie powódki E. M. protokół k. 518-520 - 00:02:03-00:37:15, przesłuchanie powoda L. M. k. 520-520v - 00:37:15-00:48:36).

W dniu 1 września 2008 roku E. M. i L. M. wniesli do banku o odblokowanie środków kredytu w dniu 2 września 2008 roku oraz o wypłatę kwot: 299 450 zł na rachunek prowadzony w (...) S.A. i 24 350 zł oraz 4 533,20 zł na rachunek powodów prowadzony w (...). E. M. i L. M. zwrócili się również o pobranie opłat okołokredytowych z ich osobistego konta (**dowód:** wnioski o wypłatę transzy kredytu i odblokowanie środków kredytu k. 215-216).

E. M. i L. M. w dniu 26 września 2012 roku zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. aneks do umowy kredytu na podstawie którego zmianie uległ termin spłaty rat kredytu, w ten sposób, że każdorazowa rata płatna jest do 5-tego dnia każdego miesiąca (**dowód:** aneks do umowy k. 217-217v).

Bank, poprzez ogłoszenie w serwisie bankowości internetowej, poinformował o zmianie od dnia 1 lipca 2009 roku regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych. Zmiana związana była z postanowieniami rekomendacji S II Komisji Nadzoru Finansowego, a dotyczyła możliwości spłaty kredytu bądź pożyczki w walucie waloryzacji (bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, jak również dowodu z przesłuchania strony powodowej.

Sąd w całości dał wiarę przedłożonym dokumentom, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie miał podstaw do kwestionowania ich wiarygodności, bądź zawartej w nich treści z urzędu.

Ustalając stan faktyczny Sąd częściowo oparł się na dowodzie z przesłuchania powodów w zakresie wskazanym w uzasadnieniu. Niewątpliwie za wiarygodne należało uznać zeznania strony powodowej dotyczące przyczyn i okoliczności związanych z zawarciem umowy kredytu, ich wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego. Zauważyć również należy, biorąc pod uwagę materiał dowody zgromadzony w sprawie, w tym składane przez powodów w umowie kredytowej oświadczenia, iż mało wiarygodne są podnoszone w treści pozwu, jak i późniejszym przesłuchaniu powodów, twierdzenia o ich niedoinformowaniu przez bank oraz jego pracowników w zakresie ubezpieczeń (do których E. i L. M. przystąpili zawierając umowę kredytową), ryzyka kursowego, kursu walut, waluty kredytu, a także jego kosztów i wysokości raty.

Sąd oddalił wnioski powodów o dopuszczenie dowodu: z opinii biegłego z zakresu rachunkowości w celu weryfikacji wyliczeń kwot bezpodstawnego wzbogacenia banku przedstawionych przez powodów w załączonych do pozwu tabelach; z opinii biegłego z zakresu bankowości i rachunkowości w celu ustalenia, na wypadek uznania, że kredyt udzielony powodom jest kredytem złotówkowym oprocentowanym do LIBOR, kwot rzeczywiście należnych bankowi tytułem spłaty rat kredytu oraz w celu wyliczenia nadpłaty powstałej po stronie powodów w związku z comiesięcznymi pobieraniem przez bank kwot wyższych niż rzeczywiście należne bankowi; oraz opinii biegłego z zakresu bankowości i rachunkowości w celu ustalenia – na wypadek uznania, że kredyt udzielony powodom jest kredytem złotówkowym oprocentowanym w taki sam sposób jak dotychczas - kwot rzeczywiście należnych bankowi tytułem spłaty rat kredytu oraz w celu wyliczenia nadpłaty powstałej po stronie powodów w związku z comiesięcznymi pobieraniem przez bank kwot wyższych niż rzeczywiście należne bankowi. W ocenie Sądu zbędne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z przyczyn, dla których powództwo zostało oddalone, a które wskazane zostały w dalszej części uzasadnienia. W tym przypadku przeprowadzenie dowodu nie wniosłoby nic istotnego do sprawy, a przyczyniłoby się jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania.

Ponadto Sąd oddalił wnioski powodów o:

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedłożenia umowy (a także ogólnych warunków ubezpieczenia) zawartej przez bank z (...) S.A., a dotyczącej ubezpieczenia spłaty kredytu, o którym mowa jest w § 1 ust. 7A, a także w § 1 ust. 8 zd. 2 i w § 3 ust. 6, a następnie przeprowadzenie dowodu z tego dokumentu (tych dokumentów) - na okoliczność: treści przedmiotowej umowy ubezpieczenia, w szczególności określenia w niej praw i obowiązków pozwanego banku oraz praw i obowiązków powodów, określenia podmiotu obowiązującego do odprowadzania składek na ubezpieczenie, wysokości składek pobranych przez (...) S.A. w związku z zawarciem przedmiotowych umów ubezpieczenia, wysokości prowizji pobranej przez pozwany bank (należnej pozwanemu bankowi) w związku z doprowadzeniem do zawarcia przedmiotowej umowy ubezpieczenia, istnienia po stronie banku (lub braku) upoważnienia do pobierania od powodów składek w związku z przedmiotową umową ubezpieczenia, przedmiotu i zakresu przedmiotowej umowy ubezpieczenia, naruszenia przez bank przepisów ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zawarcie przedmiotowej umowy ubezpieczenia było nie w interesie powodów, lecz w interesie banku, jedynym beneficjentem przedmiotowej umowy ubezpieczenia miał być bank, powodowie nie są (nie byli) hipotetycznym nawet beneficjentem wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, powodowie ponieśli wszelkie koszty w związku z zawarciem przez bank wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, bank rażąco naruszył dobre obyczaje poprzez umieszczenie w umowie i egzekwowanie postanowień odnoszących się do przedmiotowych ubezpieczeń;

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedstawienia dokumentu wskazującego na objęcie powodów (przedmiotowego kredytu) umową ubezpieczenia wskazaną w § 1 ust. 7A, § 1 ust. 8 zd. 2 oraz § 3 ust. 6 oraz dokumentów wykazujących na odprowadzenie przez bank do zakładu ubezpieczeń składek pobranych od powodów celem ustalenia: czy powodowie zostali objęci rzeczoną umową (umowami) ubezpieczenia, czy składki pobrane od powodów przez bank zostały przekazane do właściwego zakładu ubezpieczeń, zakładu ubezpieczeń, z którym została zawarta przedmiotowa umowa ubezpieczenia;

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedłożenia umowy ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy, o którym mowa jest w § 1 ust. 7C, oraz ogólnych warunków ubezpieczenia, a następnie przeprowadzenie dowodu z tego dokumentu na okoliczność: treści przedmiotowej umowy ubezpieczenia, w szczególności określenia w niej praw i obowiązków pozwanego banku oraz praw i obowiązków powodów, zakładu ubezpieczeń, z którym została zawarta umowa, określenia podmiotu obowiązującego do odprowadzania składek na ubezpieczenie, wysokości prowizji pobranej przez pozwany bank (należnej pozwanemu bankowi) w związku z doprowadzeniem do zawarcia przedmiotowej umowy ubezpieczenia, istnienia po stronie banku (lub braku) upoważnienia do pobierania od powodów składek w związku z przedmiotową umową ubezpieczenia, przedmiotu i zakresu przedmiotowej umowy ubezpieczenia, naruszenia przez bank przepisów ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zawarcie przedmiotowej umowy ubezpieczenia było nie w interesie powodów, lecz w interesie banku, jedynym beneficjentem przedmiotowej umowy ubezpieczenia miał być bank, powodowie nie są (nie byli) hipotetycznym nawet beneficjentem wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, powodowie ponieśli wszelkie koszty w związku z zawarciem przez bank wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, bank rażąco naruszył dobre obyczaje poprzez umieszczenie w umowie i egzekwowanie postanowień odnoszących się do przedmiotowego ubezpieczenia;

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedstawienia dokumentu wskazującego na objęcie powodów (przedmiotowego kredytu) umową ubezpieczenia wskazaną w § 1 ust. 7C oraz dokumentów wykazujących na odprowadzenie przez bank do zakładu ubezpieczeń składek pobranych od powodów celem ustalenia: czy powodowie zostali objęci rzeczoną umową ubezpieczenia, czy składki pobrane od powodów przez bank zostały przekazane do właściwego zakładu ubezpieczeń, zakładu ubezpieczeń, z którym została zawarta przedmiotowa umowa ubezpieczenia;

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedłożenia umowy ubezpieczenia spłaty rat kredytu, o którym mowa jest w § 1 ust. 7D umowy kredytowej oraz kopii ogólnych warunków ubezpieczenia, a następnie przeprowadzenie dowodu z tego dokumentu na okoliczność: nazwy podmiotu, z którym została zawarta rzeczona umowa ubezpieczenia, treści przedmiotowej umowy ubezpieczenia, w szczególności określenia w niej praw i obowiązków pozwanego

banku oraz praw i obowiązków powodów, określenia podmiotu obowiązującego do odprowadzania składek na ubezpieczenie, sposobu ustalania i wysokości składek pobranych przez ubezpieczyciela w związku z zawarciem przedmiotowej umowy ubezpieczenia, wysokości prowizji pobranej przez pozwany bank (należnej pozwanemu bankowi) w związku z doprowadzeniem do zawarcia przedmiotowej umowy ubezpieczenia, istnienia po stronie banku (lub braku) upoważnienia do pobierania od powodów składek w związku z przedmiotową umową ubezpieczenia, przedmiotu i zakresu przedmiotowej umowy ubezpieczenia, naruszenia przez bank przepisów ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zawarcie przedmiotowej umowy ubezpieczenia było nie w interesie powodów, lecz w interesie banku, jedynym beneficjentem przedmiotowej umowy ubezpieczenia miał być bank, powodowie nie są (nie byli) hipotetycznym nawet beneficjentem wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, powodowie ponieśli wszelkie koszty w związku z zawarciem przez bank wyżej wskazanej umowy ubezpieczenia, bank rażąco naruszył dobre obyczaje poprzez umieszczenie w umowie i egzekwowanie postanowień odnoszących się do przedmiotowego ubezpieczenia, określenia sposobu ustalania wysokości składek miesięczny w sposób niejasny, pozostawiający bankowi dowolność w określaniu wysokości składek;

- zobowiązanie pozwanego przez Sąd do przedstawienia dokumentu wskazującego na objęcie powodów (przedmiotowego kredytu) umową ubezpieczenia wskazaną w § 1 ust. 7D oraz dokumentów wykazujących na odprowadzenie przez bank do zakładu ubezpieczeń składek pobranych od powodów celem ustalenia: czy powodowie zostali objęci rzeczoną umową ubezpieczenia, czy składki pobrane od powodów przez bank zostały przekazane do właściwego zakładu ubezpieczeń, zakładu ubezpieczeń, z którym została zawarta przedmiotowa umowa ubezpieczenia.

W ocenie Sądu zbędne było zobowiązanie pozwanego do przedłożenia umów ubezpieczeń, ogólnych warunków ubezpieczeń oraz dokumentów potwierdzających odprowadzenie przez bank do zakładu ubezpieczeń pobranych składek, albowiem okoliczności na jakie ww. dowody miałyby zostać przeprowadzone nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie i podlegało oddaleniu w całości.

Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną uregulowaną w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: prawo bankowe). Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego w brzemieniu obowiązującym na datę zawarcia umowy kredytowej z dnia 29 sierpnia 2008 roku, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do ust. 2 umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą

wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W art. 69 ust 2 prawa bankowego wskazano zatem, jakie niezbędne postanowienia powinny być zawsze ujawnione w tej umowie bankowej. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. Elementów konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w art. 69 ust 1 prawa bankowego.

Analiza postanowień umowy kredytowej zawartej przez strony, nie daje podstaw do przyjęcia, że jest ona sprzeczna z art. 69 ustawy prawo bankowe. Podpisana przez strony umowa kredytu hipotecznego spełnia przywołane powyżej ustawowe wymogi prawa bankowego. Niewątpliwie umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu. Skoro w umowie kredytu jej kwotę określono na 328 333,20 złotych i kwotę tę poddano waloryzacji do CHF (165 507,20), to nie można przyjmować, że kwota kredytu nie została określona. Zawarte w umowie postanowienia, dotyczące kwoty kredytu w PLN oraz poddaniu jej waloryzacji do CHF, oprocentowania, czy też zabezpieczenia umowy kredytu przelewami praw z tytułu grupowych umów ubezpieczenia, nie są wyłączone z punktu widzenia treści przywołanych powyżej przepisów i nie sprzeciwiają się ustawowej definicji umowy kredytu, która powinna między innymi określać kwotę i walutę kredytu, zasady jego zwrotu i jego oprocentowanie. Jak słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 roku, wydanym w sprawie V CSK 445/14 (Lex nr 1751291) dopuszczalne jest ułożenie stosunku prawnego w taki sposób, że strony ustalą w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania. Strony mogą zatem ustalić jako walutę zobowiązania (wierzytelności) walutę obcą, a jako walutę wykonania tego zobowiązania (spłaty wierzytelności) walutę polską. Także z art. 69 prawa bankowego wynika, że określona w umowie kredytu bankowego waluta kredytu oraz określona w tej umowie waluta spłaty kredytu nie muszą być tożsame. To również od stron umowy kredytu zależy w jaki sposób zostanie on zabezpieczony. Z powyższych względów trudno również uznać za uzasadnione twierdzenie powodów o naruszeniu art. 353¹ § 1 k.c.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11 (Lex nr 1243007) wskazał, że „biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo, na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu”. W umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę. Nawet w przypadku kredytów złotych, nieindeksowanych do waluty obcej, mamy do czynienia z taką niepewnością, zwłaszcza w przypadku zastosowania zmiennego oprocentowania kredytu, zależnego od szeregu czynników, na które kredytobiorca także nie ma wpływu. W konsekwencji w przypadku wzrostu oprocentowania w okresie kredytowania, tak samo jak w przypadku wzrostu kursu waluty szwajcarskiej, wartość świadczenia na rzecz banku będzie mogła ulegać podwyższeniu, ale nadal będzie to jedno i to samo zobowiązanie z tytułu umowy kredytu, bez cech innych stosunków zobowiązaniowych. Brak ekwiwalentności świadczeń pomiędzy kwotą faktycznie udzielonego i wypłaconego kredytu, a ostateczną wartością zwracanego świadczenia przez kredytobiorcę, uwzględniającego zarówno kwotę nominalną kredytu, jak również odsetki i koszty jego udzielenia, jest wpisana w istotę kredytu. Biorąc pod uwagę fakt, iż jedną stroną umowy jest bank, który jako spółka prawa handlowego prowadzi nastawioną na zysk działalność gospodarczą, trudno jest oczekiwać, że będzie on udzielał kredytów pro publico bono, bowiem jedynie wówczas nie dochodziłoby do rozbieżności pomiędzy udzielonym kredytem, a zobowiązaniem do zwrotu wykorzystanego kredytu. W konsekwencji przyjęć należy, iż już z ustawowego założenia od samego początku podpisania umowy kredytowej jej strony nie stoją na równej pozycji, gdyż kredytobiorca, niedysponujący własnymi środkami pieniężnymi na zakup na przykład nieruchomości, czy refinansowanie takiego kredytu, musi skorzystać z finansowego wsparcia ze strony banku, który z udzielania kredytów czerpie zyski. Brak równowagi stron umowy kredytu w tym zakresie nie jest jednakże równoznaczny z nieważnością umowy kredytu, ponieważ wykorzystanie mechanizmu waloryzacji, tak jak oprocentowanie kredytu, nie narusza natury umowy kredytu, gdyż zapewnia kredytodawcy zarobek w zamian za udzielenie kredytu.

Na nieważność umowy kredytu nie wpływa również fakt, że waloryzacja kredytu jest dokonywana jednostronnie przez bank w oparciu o kurs waluty u niego obowiązujący. Powodowie zawierając umowę świadomie i dobrowolnie zgodzili się na wprowadzenie do niej klauzuli waloryzacyjnej. Powodowie w ocenie Sądu z pełną świadomością zdecydowali się na wybór kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej, gdyż uprzednio zostali poinformowani o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej, a przede wszystkim o ryzyku kursowym. Mieli więc zatem pełną wiedzę, że zarówno rata kredytu, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu, przeliczona na złotówki na dany dzień, podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę oświadczenia strony powodowej zawarte w umowie kredytu, została ona uświadomiona, że wybierając zadłużenie w walucie szwajcarskiej, w początkowym okresie kredytowania będzie korzystać z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i będzie spłacać miesięcznie niższą ratę, której wysokość w ciągu kolejnych lat, na który został zaciągnięty kredyt, może ulec znacznemu wzrostowi. Powodowie zostali poinformowani, iż uruchomienie kredytu i spłata rat kredytowych następuje według kursu kupna i sprzedaży waluty obcej, do której waloryzowany jest kredyt.

W przedmiotowej sprawie Sąd nie podzielił zarzutu powodów jakoby umowa kredytowa była nieważna, albowiem bank nie dochował w przedmiotowej sprawie obowiązków wynikających z Dyrektywy 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych. Przede wszystkim w realiach przedmiotowej sprawy trudno jest uznać za uzasadnione twierdzenia, aby na powodów przerzucono całe ryzyko walutowe, a to czyniło z nich inwestorów. Ryzyko walutowe wynikające z różnic w kursach walut dotyczy obu stron bowiem w przypadku wzrostu kursu waluty obciąża i jest niekorzystne dla kredytobiorcy, zaś w przypadku spadku kursu obciąża i jest niekorzystne dla banku. W tym sensie ryzyko obciąża obie strony umowy kredytowej. Ponadto postanowienia umowy nie były obciążone charakterystycznym dla instrumentów finansowych stopniem ryzyka, lecz zmierzały do jego minimalizacji dla obu stron. Tym samym trudno jest uznać powodów za inwestorów w szczególności, ze względu na brak dokonywania po ich stronie jakichkolwiek inwestycji, które sprowadzają się do angażowania środków finansowych w celu zysku. Ponadto nie sposób jest również uznać, by umowa kredytowa indeksowana do waluty obcej była umową o produkt strukturyzowany o wysokim stopniu skomplikowania. Niewątpliwie podpisana przez powodów umowa kredytu hipotecznego spełniała wymogi przewidziane dla umowy o której mowa w art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego, zaś zawarte w niej klauzule waloryzacyjne nie miała charakteru instrumentu inwestycyjnego. Ponadto zastosowanie indeksacji kredytu w nie było przysporzenie majątkowe na rzecz jednej ze stron, tylko zachowanie na przestrzeni określonego czasu jednolitej wartości wzajemnych świadczeń stron. Strony wykorzystały więc w istocie waloryzację umowną z art. 358¹ § 2 k.c. Z tych wszystkich względów Sąd doszedł do przekonania, że w przedmiotowej sprawie zastosowania nie znajdą zapisy Dyrektywy 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych, a zarzut strony powodowej podniesiony w tym zakresie jest nieuzasadniony. Odnosząc się zaś do sprzeczności postanowień umowy z pozostałymi wymienionym przez stronę powodową aktami prawa europejskiego zauważyć należy, że akty te wydane zostały po zawarciu przez strony umowy, dlatego też nie znajdują one zastosowania w przedmiotowej sprawie.

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że zawarta przez strony umowa kredytu nie jest bezwzględnie nieważna, ponieważ nie narusza przepisów prawa.

Przechodząc do problematyki abuzywności postanowień umownych, to kwestię tę reguluje przepis art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 powołanego przepisu wskazuje, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 definiuje niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Oznacza to, że w niniejszej sprawie ocenę spełnienia przesłanek warunkujących wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego poprzedzić musi badanie spornych postanowień pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c. (tzw. kontrola incydentalna).

Sąd przychyliła się do poglądu, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają decydującego znaczenia uprzednio wydane orzeczenia sądowe w innych sprawach, albowiem każdorazowo sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. W szczególności nie można uprościć badania sprawy poprzez odwołanie się tylko i wyłącznie do prejudycjalnego waloru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta. Kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy). Kontrola abstrakcyjna zatem polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 roku sygn. akt III CZP 95/03).

W tym kontekście istotne jest rozważenie zagadnienia rozszerzonej prawomocności wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone. Stosownie do obecnie dominującej linii orzeczniczej prawomocność, o której mowa było w art. 479⁴³ k.p.c., pod względem podmiotowym działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciw pozwanemu przedsiębiorcy. Oznacza to, że omawiany wyrok od chwili wpisania uznanego niedozwolonego postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy (tak uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku w sprawie sygn. akt III CZP 17/15). Regulacja dotycząca rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta ma jednak to ograniczone znaczenie, że dotyczy wyłącznie postanowień będących przedmiotem kontroli abstrakcyjnej, tj. objętych wzorcami umownymi (ogólne warunki umów, regulaminy), nie dotyczy zaś postanowień umów zawartych indywidualnie pomiędzy stronami. W sprawie niniejszej sporne postanowienia objęte są umową kredytu, której treść w pierwszej kolejności ustalona została w oparciu o preferencje konsumenta zgłoszone we wniosku o udzielenie kredytu. Ostatecznie sama treść umowy nie była indywidualnie uzgadniana co do końcowego słownego brzmienia, lecz na kształt ostatecznie przyjętego wariantu tej umowy i w ogóle na decyzję o jej zawarciu decydujący wpływ mieli powodowie, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Tym samym w niniejszej sprawie konieczna jest całościowa kontrola, polegająca na badaniu wszystkich przesłanek abuzywności. Jest to sytuacja najwłaściwsza z punktu widzenia założeń procedury cywilnej, gdyż pozwala w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe w sposób wszechstronny i niezredukowany zrekonstruować wszystkie istotne dla przedmiotowego indywidualnego stosunku prawnego okoliczności.

Zakres zastosowania przytoczonej regulacji art. 385¹ k.c. sprowadza się do umów zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami. Dotyczy on jedynie postanowień innych niż określające główne świadczenia stron, nieuzgodnionych z konsumentem indywidualnie. Ponadto przesłankami uznania postanowień umownych jest taka ich treść, która kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Należy wobec tego zbadać umowę wiążącą strony w aspekcie wszystkich powołanych przesłanek.

Bezspornie stosunek prawny wynikający z przedmiotowej umowy kredytu stawia powodów w roli konsumenta, pozwanego zaś w roli przedsiębiorcy, natomiast kwestionowane przez stronę powodową klauzule zawarte w umowie kredytowej z 29 sierpnia 2008 roku, w ocenie Sądu nie regulują głównych świadczeń stron. Ponadto przyjąć należy, w świetle zebranego materiału dowodowego, że powodowie nie mieli udziału w uzgadnianiu treści spornych klauzul, lecz jedynie biernie przyjęli zaproponowane przez bank zapisy. Zauważyć także należy, że w judykaturze istnieje spór co do przyjęcia, czy klauzule waloryzacyjne regulują świadczenie główne, czy też nie. W przypadku uznania, że w przedmiotowej sprawie klauzula waloryzacyjna określałaby świadczenie główne, Sąd pozbawiony byłby możliwości badania jej abuzywności.

W ocenie Sądu, zwrócić należy uwagę na realia zawierania umów w sprawach takich jak niniejsza, polegające na tym, że z jednej strony bank posiada pewną paletę instrumentów finansowych do wyboru i uzgodnienia, zaś z drugiej strony konsument zgłasza pod adresem banku swoje konkretne potrzeby (najpierw w drodze ustnej, a po dopasowaniu konkretnego instrumentu do jego potrzeb – w drodze wniosku o udzielenie kredytu). Niewątpliwie, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że powodowie pragnęli zaciągnąć kredyt hipoteczny na refinansowanie uprzednio zaciągniętego zobowiązania w innym banku na zakup nieruchomości, który byłby preferencyjnie oprocentowany, a rata kredytu niższa. W rezultacie zgłoszone potrzeby pożyczkowe wywołują ze strony banku przedstawienie oferty, która mogłaby tego rodzaju potrzebom sprostać. Ostatecznie klient nie pretenduje nawet do ingerencji w treść postanowień, albowiem otrzymuje satysfakcjonujące z punktu widzenia jego potrzeb warunki umowne. Tak więc jakkolwiek, ściśle rzecz biorąc, powodowie nie wywierali wpływu na konkretne brzmienie postanowień końcowej umowy, to jednak zważyć należy, że kształt zaproponowanych warunków umownych był ściśle zdeterminowany ich potrzebami świadomie przez nich zgłoszonymi. Sąd podkreśla, że wskazana okoliczność nie obala wprawdzie przesłanki nieuzgodnienia indywidualnego postanowień z konsumentem, ale nie pozostaje bez wpływu na ocenę zaistnienia dalszych przesłanek o których mowa w przepisie art. 385¹ k.p.c. (rażącego naruszenia interesu konsumenta i sprzeczności dobrymi obyczajami).

Dodać należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Pozwany zaś nie zaoferował dowodu, który by uwierzytelnił okoliczność, że powodowie mieli wpływ na treść kwestionowanych postanowień. W odniesieniu zaś do przesłanek sprzeczności postanowień z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta, a także naruszenia zasad współzycia społecznego Sąd przychylił się do stanowiska strony pozwanej, że powodowie nie wykazali zajścia tychże przesłanek w niniejszym postępowaniu, co do żadnej ze spornych klauzul.

W ocenie Sądu zastosowane w umowie postanowienie waloryzacyjne nie są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Abuzywność klauzul indeksacyjnych wywodzona była przez powodów z faktu, że miernikiem waloryzacji był kurs waluty CHF ustalany w sposób dowolny i jednostronny przez bank.

Umowy kredytu indeksowanego z istoty swojej są takiego rodzaju, że kredytobiorca jako strona umowy pozostaje bez wpływu na parametry aktualnego probierza wysokości należnej raty. Lecz nie oznacza to ipso facto, że przedsiębiorca (bank) wpływa na ten probierz w sposób dowolny. Wskazać należy, że tabele kursowe banku stanowiące punkt odniesienia dla waloryzacji są realizacją obowiązku banku wynikającego z art. 111 ust. 1 pkt 3 prawa bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 roku, zgodnie z którym bank jest obowiązany ogłaszać w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny stosowane kursy walutowe. Co istotne, tabela kursowa banku obowiązuje go nie tylko na potrzeby waloryzacji kredytów indeksowanych w walucie obcej, lecz także w zakresie pozostałych czynności bankowych zależnych od kursu walutowego, czy związanych z obrotem walutą. Tym samym bank zmuszony jest do dostosowania się do czynników umożliwiających konkurencję na tym tle w stosunku do pozostałych podmiotów rynku finansowego i odzwierciedlać realne tendencje rynkowe. Do tych czynników należą bieżące notowania kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaż i popyt na waluty na rynku krajowym i inne. Oznacza to, że kryteria, które ostatecznie decydują o kursie ogłoszonym w tabeli, nie pozostają li tylko w gestii banku, natomiast twierdzenie strony powodowej, że zapis umowny odsyłający do omawianych mierników waloryzacji daje pole dla nieakceptowalnej dowolności banku w kształtowaniu obowiązków konsumenta, jest nieuprawnione.

Przy ocenie treści postanowień umownych pod kątem ich ewentualnej abuzywności należy mieć na względzie reguły ogólne wykładni, którym podlegały oświadczenia woli stron w chwili zawierania umowy. Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć jak wymagają tego ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia oraz ustalone zwyczaje. W umowach z kolei należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownym jej brzmieniu (§ 2). W tym kontekście należy badać wprowadzenie niejako poza umowę miernika wartości świadczeń, poprzez odwołanie się do wartości rynkowej waluty CHF, na którą to wartość w ostatecznie żadna ze stron umowy nie miała realnego wpływu, a co prowadziło do destabilizacji wartości świadczeń umownych. Przy czym destabilizacja ta wiązała się zarówno z największym

atutem kredytów waloryzowanych (niskie oprocentowanie kredytu), jak i z ostatecznie dużym i nieuniknionym ryzykiem ekonomicznym. O tym ryzyku powodowie byli informowani, co znajduje odzwierciedlenie w oświadczeniach zawartych w umowie. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie jednoznacznie wskazuje, że powodowie podpisując umowę doskonale zdawali sobie sprawę, czym jest ryzyko kursowe, jakie są zalety i wady zaciąganego kredytu, a także rozumieli mechanizmy kształtowania raty.

Zgodnie z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonywać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – także w odpowiadający tym zwyczajom. W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonywaniu zobowiązania wierzyciel. Należy wyraźnie stwierdzić, że powodowie dokonali świadomie wyboru kredytu i jego warunków, które to w chwili zawierania umowy niewątpliwie były dla nich korzystne. Dopiero z perspektywy czasu ocenili, że kredyt nie był dlań korzystny, jak się tego spodziewali, co było jednak przede wszystkim wynikiem wzrostu kursu, natomiast nie było to wynikiem naruszenia dobrych obyczajów przy zawieraniu umowy kredytu. Niewątpliwie ryzyko jest zawsze wpisane w tego rodzaju transakcje z uwagi na wahania kursów walut, co jednak nie daje podstaw do uznania w efekcie postanowień umownych jako naruszających dobre obyczaje, czy też uzasadnione interesy strony. Istotna jest w ocenie Sądu również okoliczność, że pozwany w wykonaniu zaleceń Rekomendacji S (II) Komisji Nadzoru Finansowego umożliwił spłatę rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu. Wykorzystanie tej sposobności umożliwiłoby powodom uniknięcie kosztów związanych z różnicami kursowymi, które okazały się dolegliwe zwłaszcza wobec zmian kursowych i wzrostu, jednakże powodowie nie zdecydowali się ostatecznie, aby spłacać raty kredytu w jego walucie.

W zakresie kwestionowanych postanowień przewidujących przystąpienie powodów do grupowych umów ubezpieczenia, obowiązku poniesienia w związku z tym kosztów tegoż ubezpieczenia i ustanowienia zabezpieczeniem umowy kredytu przelewu praw z rzeczonych umów, nie sposób uznać, że są one rażąco naruszającymi interesy konsumenta postanowieniami umownymi sprzecznym z dobrymi obyczajami. O rażącym naruszeniu interesów konsumenta można mówić wtedy, gdy dochodzi do istotnej i nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Rażące naruszenie należy interpretować jako znaczne odbieganie przyjętego uregulowania od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Naruszenie interesów konsumenta ma być niewątpliwie, bezsporne i nacechowane znacznym ujemnym ładunkiem (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku sygn. akt I CK 832/04).

Przekładając to na okoliczności niniejszej sprawy pamiętać należy, że w standardowym stosunku z umowy kredytu hipotecznego kredytobiorca angażuje część osobistych środków majątkowych na cel kredytu, bądź też w celu jego uzyskania ustanawia dodatkowe zabezpieczenia, gwarantujące należyte wykonanie umowy i spłatę powstałego zadłużenia. Bywa niejednokrotnie również tak, że ustanawiając dodatkowe ubezpieczenie, strona umowy kredytu otrzymuje np. niższe oprocentowanie kredytu, czy też pobiera się od niej niższą prowizję za udzielenie kredytu. W takiej sytuacji udział banku w inwestycji zmniejsza się, a wraz z nim ryzyko banku w udzieleniu swych środków, bowiem inwestycja jest już przynajmniej częściowo sfinansowana lub dodatkowo zabezpieczona. W niniejszej sprawie powodowie zawierając umowę kredytu w zasadzie nie zaangażowali środków własnych środków majątkowych. Nadto kredytem objęto refinansowanie kosztów okołokredytowych. Powodowie zgodzili się również aby przystąpić do grupowych umów ubezpieczenia, a także przelewem praw z tych umów dodatkowo ustanowić zabezpieczenie umowy kredytu. Powodowie oświadczyli, że otrzymali i akceptują tekst Ogólnych Warunków Ubezpieczenia i upoważnili bank do pobrania z ich rachunku środków na pokrycie składki ubezpieczeniowej, jak również wyznaczili (...) Bank do odbioru świadczeń z tytułu umowy. Ponieważ brak wkładu własnego lub niewystarczająca zdolność kredytowa pociąga wzrost ryzyka ekonomicznego banku, strony zdecydowały się obrać dodatkowe zabezpieczenie w postaci zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej spłaty kredytu. W zamian za ubezpieczenie powodowie uzyskali również niższe oprocentowanie kredytu. W konsekwencji powstała sytuacja, w której osoba trzecia zapewniła ochronę ubezpieczeniową kredytodawcy, zaś koszty tej ochrony ponosił nieangażujący środków kredytobiorca. Biorąc więc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że kwestionowane klauzule nie naruszyły w sposób rażący interesów powodów. W ocenie sądu postanowienia dotyczące ubezpieczeń, jak również przelewu praw z umów ubezpieczenia na rzecz banku

stanowiły właściwy i w chwili zawierania umowy pożądanym przez powodów równoważnik zwiększonego ryzyka banku, jak i poniesionych przez kredytobiorców kosztów. Nadto sporne postanowienia umowne dotyczące ubezpieczeń i przelewu praw z umów ubezpieczenia stanowią realizację uprawnienia i obowiązku banku do ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu, a wynikające z art. 70 ust. 2 i art. 69 ust. 2 pkt 6 prawa bankowego.

Konkludując, Sąd nie stwierdził podstaw dla uznania kwestionowanych klauzul jako niewiążących powodów oraz nie dopatrywał się nieważności umowy. W związku z tym efektywne wypełnienie przez zobowiązań płynących z tych postanowień wyklucza możliwość uznania dokonanych przez nich świadczeń za nienależne.

Wobec powyższego powództwo główne podlegało oddaleniu na zasadzie art. 405 k.c. a contrario.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Powodowie przegrali proces w całości, dlatego też zobowiązani są do zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych przez niego kosztów w łącznej kwocie 5 417 zł. Na koszty strony pozwanej złożyło się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 5 400 złotych obliczone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku poz. 1804), jak również koszt opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.